

VIENĪGI MAIZI ĒDAM GANA

IEDZĪVOTĀJU PATERIŅA TENDENCES LATVIJĀ

Viens no galvenajiem jebkuras valsts attīstības rādiņiem ir tās iedzīvotāju dzīves līmenis. To raksturo iedzīvotāju ienākumi, pārtikas un nepārtikas produktu patēriņš, nodrošinātība ar dažadiem pakalpojumiem un citi rādītāji. 1992. gadā un šogad krizes situācija Latvijas fautsaimniecībā turpina padziļināties. Ražošanas apjoms salīdzināmajās cenās turpina samazināties visās rūpniecības nozarēs, samazinās lopkopības produkcijas ražošana un iedzīvotālēm sniegtā maksas pakalpojumu apjoms. Ražošanas lejupslīde veicina bezdarba pieaugumu. Patēriņa preču un pakalpojumu cenas pieaug straujāk nekā iedzīvotāju naudas ienākumi. Tā rezultātā dzīves līmenis ievērojami paslītinās, palielinās dažādu iedzīvotāju grupu dzīves līmeņa atšķirības.

Valdības realizētā iedzīvotāju naudas ieņemumu iero-bežošanas politika novedusi pie tā, ka ģimeņu naudas ienākumi pieaugums ievērojami atpaliek no dzīves dārdzības pieauguma. Ģimeņu budžeta apsekojuma dati [iek aptaujātas 1300 ģimenes] rāda, ka iedzīvotāju naudas ienākumi 1992. gada salīdzinājumā ar 1991. gadu palielinājušies 6,7 reizes, bet patēriņa cenu [inflācijas] indeks pieaudzis 10,5 reizes. Līdz ar to iedzīvotāju reālie ienākumi samazinājās par 36%. Tie turpina samazināties arī šogad un pirmajā ceturksnī tas noticis vēl par 2,4%.

Jau 1991. gadā salīdzinājumā ar 1990. gadu parādījās jauna tendencē: naudas izdevumi pieaug straujāk nekā ieņemumi. Šī tendence saglabājās arī 1992. gadā. Tātad dzīves dārdzības pieauguma rezultātā cilvēki ir spiesti iztērēt savus naudas uzkrājumus. Pamafojošes uz ģimeņu budžeta izpētes daļēm, jāsecina, ka 1992. gadā naudas ieņemumu pieaugums sestdien vidēji tikai 72% no cenu palielināšanās izraisītā dzīves dārdzības pieauguma, bet maznodrošinātājās ģimenes — tikai 60%. Tātad cenu pieaugums visvairāk skāris maznodrošinātos iedzīvotājus. Valsts sociālo garantiju sistēma nespēj pasargāt no inflācijas sekām pensionārus, budžeta organizācijās strādājošos, bezdarbniekus u. c. iedzīvotāju grupas.

Strauji pieaudzis to iedzīvotāju īpatsvars, kuru ienākumi ir mazāki par pilna izlikas minima preču un pakalpojumu groza vērtību [1992. gada IV ceturksnī — 6113 rubli un 1993. gada I ceturksnī — 7114 rubli] un krizes izlikas minima preču un pakalpojumu groza vērtību, kam jānodrošina tikai pašu nepieciešamāko vajadzību apmierināšanai ekonomiskās krizes apstākļos. Viena iedzīvotāja krizes izlikas minima groza vērtība [pēc Labklājības ministrijas aprēķiniem] 1992.

gada IV ceturksnī bija 5426 rubli, bet 1993. gada I ceturksnī — 5834 rubli. Ienākumus, kas zemāki par krizes izlikas minima, 1992. gada IV ceturksnī saņēma TRIS CETURTDAĻAS valsts iedzīvotāju, bet ienākumus, kas zemāki par pilna izlikas minima preču un pakalpojumu groza vērtību — 83% iedzīvotāju [1990. gadā šādu iedzīvotāju bija tikai 18%, 1991. gadā — 35%].

Ģimeņu izdevumu struktūra ir viens no valsts ekonomiskās attīstības rādiņiem. Tā spilgti raksturo valsts iedzīvotāju dzīves līmeni. Jo lielāka izdevumu dala tiek patēriņš ikdienīšķo vajadzību apmierināšanai (pārtikai, daļēji apģēbam), jo zemāka ir iedzīvotāju labklājība. Latvijā apsekotājās ģimenes pārtikai 1992. gadā izlie-toja 48% no visiem naudas izdevumiem [1991. gadā — 38%]. Maznodrošinātājās ģimenes šī īpatsvars ir vēl lielāks [55%]. Salīdzinājumam var minēt izdevumu īpatsvaru pārtikai atsevišķas valstis: ASV — 10%, Dānijs — 15%, Somija, Beļģija — 17%, Norvēģija — 18,5%, Zviedrija — 20%.

Neskaitoties uz straujo naudas izdevumu pieaugumu pārtikas preču legādei un to īpatsvara pieaugumu ko-pējos naudas izdevumos, pārtikas preču patēriņš 1992. gadā levērojami samazinājies, it sevišķi maznodrošinātājās ģimenes. Šajās ģimenes īpāši strauji un samazinājies zivju un zivju produkcijas patēriņš [1992. gadā vidēji ģimenes loceklis patēriņš 9 kg], gaļas un gaļas produktu patēriņš [40 kg], piena un piena produktu patēriņš [25 kg], kā arī cukura patēriņš [15 kg]. Palielinājies tikai margarīna, taukvieku, augu eļļas, maizes un labības produktu patēriņš. Savukārt materiāli nodrošinātājās ģimenes samazinājies tikai piena un piena produktu, zivju un olu patēriņš, bet pārējo pārtikas produktu patēriņš ir palielinājies.

Interesants salīdzināt faktisko patēriņu ar valdības noteikto krizes minima preču patēriņa normatīvu. Runājot par maznodrošinātājām ģimenes, jāsecina, ka tikai VIENU pārtikas produktu [maizi un labības produktus] šīs ģimenes ir patērijušas vairāk par noteikto normatīvu, bet VISUS pārējos pārtikas produktus tās ir patērijušas mazāk par noteikto normatīvu. Daudziem produktiem veidiem šī atšķirība ir levērojama (pienu un piena produktus — par 36%, zivju un zivju produktus — par 31%, olas — par 35%, augļus un dārzeņus — par 39%, cukuru — par 41%, gaļu un gaļas produktus — par 29%). Vienigi kartupeļu patēriņam šīs atšķirības nav tik lielas — tos lieto par 6% mazāk nekā noteikts normatīvā.

Ar pārtiku uzņemam olbaltumvielas, taukvielas, ogihidrātus. Izdalot tikai šīs trīs barības vielas un analizējot uz ierūta barības vielu sastāvu un kaloritāti ģimenēs ar dažādu to locekļu vidējo ienākumu līmeni, jāsecina, ka patēriņš barības vielu daudzums 1992. gadā samazinājies salīdzinājumā ar 1991. gadu. Vislielākais samazinājums ir tieši maznodrošinātājās ģimenes. Patēriņš produkta kaloritāte šajās ģimenes samazinājus par 17% [vidēji visās ģimenes par 15%], taukvielu — par 27% [vidēji — par 12%], olbaltumvielu — par 17% [vidēji — par 10%], ogihidrātu — par 10% [vidēji — par 3%].

Kā liecina ģimeņu budžeta apsekojumi, maznodrošinātājās ģimenes 1992. gadā vidēji patēriņa diennakts 2330 kkal [pēc speciālistu atzinumiem minimāli jābūt 2683 kkal]. Līdz ar to jāsecina, ka pārtikas produktu patēriņš ir noslīdējis līdz kritiskai robežai. Šāda stāvokļa ilgstoša saglabāšanās var nelabvēlgī ietekmēt iedzīvotāju veselību, it sevišķi bērnu un vecu cilvēku veselību. Jau pašlaik iedzīvotāju mirsību valstī pieaug, mirušo skaits ir lielāks par dzimumu skaifit. Pasliktinoties iedzīvotāju veselībai, nākotnē būs jāpalielinās izdevumi veselības aizsardzībai. Kalorijām un vitamīniem nabadzīgs uzturs negatīvi ietekmē bērnu fizisko un garigā-

īšķīšu.

Valdība un Valsts banka lepojas, ka ievērojami samazinājuses inflācija un pārtikas, nepārtikas preču un pakalpojumu cenas būtiski nepalielinās. Neskatoties uz to, mazumtirdzniecības preču apjoms 1993. gadā no janvāra līdz maijam, atbilstoši tādam pašam laika posmam 1991. gadā, salīdzināmās cenās samazinājies par 33% mazas pakalpojumu apjoms — par 57%. Palielinās gatavās produkcijas krājumi. Tas nozīmē, ka iedzīvotāju dzīves līmenis turpina pazemināties. Nevilšus rodas jautājums — cik ilgi valdība pārbaudē cilvēku pacietību? Tirgus ekonomikas valstīs iedzīvotāju noslānošanās ir dabisks process, bet to līelāk vai mazākā mērā valsts cenas ietekmēt ar likumdošanu, kontroli un citiem pasākumiem. Latvijā šīs sistēmas ir nepilnīgas. Tas veicina to, ka četrām piektajām Latvijas iedzīvotāju ienākumi ir mazāki par pilna izlikas minima preču un pakalpojumu groza vērtību (apmēram 50 ASV dolāri mēnesi), bet VALSTS uzņēmumā «Ventspils nafta» direktors saņem 2000 ASV dolāru mēnesi un apkopēja — 300 ASV dolārus. Turpretīm izglītībā un zinātnē strādājošo vidējā mēneša darba samaksu jau ir GANDRĪZ SASNIEGUSI izlikas minimumu!

Dr. ekon. ZIGRĪDA GOŠA

VAI LATVIJAI VAJADZĪGA FIZIOLOGIJAS ZĪNĀTNE?

Pašlaik, kad Latvijā tiek slēgtas daudzas zinātniskās laboratorijas, likvidēti institūti, kad Latvijas Zinātnes padomē spriež par iespējām likvidēt veselas zinātnes nozares, šāds jautājums, šķiet, vietējā. Par fizioloģiju esam dzirdējuši vidusskolā, ka tā ir zinātnē par norisēm cilvēka un dzīvnieku organismā. Taču — ko tā mums dod? Lai liecina pāris piemēru.

Fiziologi pētī, cik asīnu pārsūknē cilvēka sirds. Ar katru sirdspukstu kreisais kambaris izgrūž aortā apmēram 80 ml asīnu. Tas nav daudz, taču sirds pukst apmēram 70 reizes minūtē, tātad minūtē tiek pārsūknēti 5,6 litri. Tieši tikpat daudz asīnu sirds labais kambaris izgrūž plaušu artērijā, tātad kopā 11,2 litri. Tātās ir cilvēkam guļot vai mierīgi sēžot. Intensīvās fiziskās slodzes — skrējiena laikā, kad sirds ritms strauji klūst biežāks un sirds savilkšanās spēcīgāka, labi trenēta sportista sirds spēj pārsūknēt pat 70 litru asīnu minūtē. Maztrenēta cilvēka sirds gan spēj veikt ne vairāk par pusi no šī daudzuma, taču arī 35 litri ir apbrīnas vērtī — tas taču ir 3½ spainu! Pamatējiet dārzā ar rokas sūkni vienā minūtē piepumpēt 3½ spainus — iegūsīt cieņu pret savas sirds milzīgajām darba spējām.

Vai mēs varam savai sirdij palīdzēt, atbalstīt to? Jā, varam. Vajag sirdi regulāri intensīvi nodarbināt — skriet, peldēt. Trenētam cilvēkam sirds darbojas lēnā ritmā. Zviedru fiziologs Ostrands aprēķinājis: ja ik dienas 40 minūšu ilgā treniņā piespiežam sirdi izdarīt kādus 2000 «liekus» sitienu un ar to panākam sirds ritma palēnināšanos par 10 sitienu minūtē, diennakts pārējā daļā «iešaupām» ap 10 000 sitienu. Katrā ziņā sportista sirdij ikdienā ir mazāka slodze nekā mazkustīga cilvēka sirdij.

Papildinot šo «lielās» zinātnes atziņu, latviešu fiziologi noskaidrojuši, ka sportistiem miera stāvoklī rokām un kājām asīnu pieplūst mazāk nekā nefrenētajiem, tātad rodas iespēja labāk apgādāt ar asīnīm iekšējos orgānos. Savukārt Latvijas kardioloģijas institūta fiziologi noskaidrojuši svarīgas asinsrites regulācijas īpatnības hipertonijs slimniekiem.

Cits piemērs: mūsdienu metodes dod iespēju noteikt cilvēka galvas smadzeņu skābekļa patēriņu. Tas izrādās visai prāvs — 50 ml/min vai apmēram 20% no visa skābekļa daudzuma, ko miera stāvoklī patērē cilvēka organismā. Kādiem procesiem smadzenes izmanto šo enerģiju — tajās taču nenotiek ne muskuļu savilkšanās, ne dziedzeru sekrēcija? Nervu šūnas darbība — uzbudinājums — izpaužas tādējādi, ka mainās šūnas membrānas elektriskais potenciāls — no šūnas aizplūst kālija joni, bet šūnā ieplūst nātrijs joni. Lai šūna atgūtu spēju uzbudināties, nepieciešams nātrijs no šūnas izvākt, bet kālijs ievadīt tur atpakaļ. To veic speciāli jonu sūkņi, kas atrodas šūnu membrānās. Tā kā uzbudinājuma process notiek Joti bieži — desmitiem reižu sekundē, tad sūkņiem nākas darboties Joti intensīvi, tie tad arī patērē skābekli.

Vai mēs spējam palīdzēt savām smadzeņu šūnām, atbalstīt tās? Jā, spējam! Nervu šūnu membrānas nepārtraukti atjaunojas — vecu molekulu vietā stājas jaunas. Membrānu galvenā sastāvdaļa ir fosfolipīdu molekulās — sarežģītas vielas, kas pagrūti sintezējas organismā. Membrānu atjaunošanos veicina fosfolipīdu uzņemšana ar barību. Latviešu uztura fiziologi konstatējuši, ka pie mums iegūstamajos pārtikas produktos fosfolipīdu visvairāk ir zivīs, it īpaši taukajās zivīs. Zivju patēriņš uzturā parādz uzlabot ne tikai smadzeņu darbaspējas, bet arī ādas un glotādu funkcijas, jo te notiek strauja šūnu jaunveidošanās, kuru membrānām nepieciešami tie paši fosfolipīdi.

Lasītājs, kas domā pirmajā kārtā par Latvijas valsts budžeta deficitu, var jautāt: vai tiešām, lai iegūtu šīs gudrības, jāuzturt fizioloģiju? Šīs atziņas taču var izlasīt grāmatās! Patiesi, to var, taču — kas lasīs šīs grāmatas? Vienam cilvēkam vairs nav iespējams kaut pavirši sekot jaunajām grāmatām un žurnāliem, kas pasaulē iznāk par fizioloģijas jautājumiem. Jāprot atlasi vērtīgākais, noderīgākais, bet šī prasme jāiegūst gadiem ilgos pūliņos. Laut iznīkt Latvijā fizioloģijas zinātnē nozīmē nošķirt mūs no pasaules gudrības avotiem, kuri spēj mums

dot Joti svarīgas zināšanas mūsu veselības saglabāšanai. Līdzīgā stāvoklī ir vairums zinātnes nozaru Latvijā.

Var iebilst: ja arī likvidē zinātniskos institūtos, paliek fizioloģijas katedras augstskolās. Tomēr pasniedzēju lielā pedagoģiskā slodze neļauj viņiem iedzīvināties zinātnē. Augstskolu reformā viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir samazināt mācību slodzi pasniedzējiem, reizē palielinot viņu skaitu.

Koki mirst stāvus, zinātnē — kļūsējot. Gan Latvijas valdībā, gan Augstākajā padomē, kas pieņema šī gada budžetu, līdzdarbojās vairāki bijušie zinātnieki. Viņi zināja, ka saņemot 1993. gadā mazāk par trešdaļu no izdzīvošanai nepieciešamajiem līdzekļiem, zinātnieki neorganizēs piketus, badastreikus vai citus pēdējā laikā populārus pasākumus. Saprazdami, ka valdībai tiešām katastrofālī trūkst naudas, viņi mērīgi aiziet no savām laboratorijām un bibliotēkām un noskatās, kā tur ievācas dažādas SIA un citi veikalnieki. Šo ceļu, šķiet, nāksies iet arī fiziologiem. Paliek sāpe par to, ka zinātnes iznīkšana nozīmē augstskolu darba līmeņa pazemināšanu — augstskolas prestižu nosaka ne jau studentu skaits, bet gan pasniedzēju saņiegumi zinātnē. Augstskolu līmenis savukārt noteic visas izglītības darba sekmes, jo skolotājus sagatavo augstskolās. Par to, ka izglītība ir mūsu labklājības (gan garīgās, gan ekonomiskās) pamats, šķiet, vairs nešaubāmies. Varbūt jaunā Saeima to nems vērā, sastādot budžetu 1994. gadam? Zinātnieki neprasa sev daudz — Rietumzemēs pieņemts zinātnē novēlēt apmēram 2% no valsts budžeta, mums šogad novēlēts tikai 0,73%.

Ko darīs fiziologi? Viņi neraudās un nečikstēs, bet pūlesies kaut kādā veidā saglabāt savas zinātnes atliekas, sapnodi par to laiku, kad pēc gadiem arī Rīgā radīsies iespēja uzcelt īpašu skaitu ēku fizioloģijai, kādas redzamas Kopenhāgenā, Stokholmā un citās augstas kultūras valstu galvaspilsētās.

PĒTERIS OZOLINŠ,
fiziologs, Dr. habil. biol.

LATVIJAS ZINĀTNES PADMĒ

16. septembrī notika Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas, augstskolu un Zinātnes departamenta paplašināta sanāksme par zinātnes un izglītības integrācijas (augstskolu reformas) jautājumiem. Sanāksmē piedalījās viesi no Vācijas — profesors Dr. Dītrihs Keizerlinks no Reinas-Vestfāles zemes Āhenes tehniskās universitātes, profesors Dr. Aksels Čeks no Gētingenā Organiskās ķīmijas institūta, Osnabrikas amataugstskolas profesors Dr. Erhards Mīlenhauzens, Hanoveras amataugstskolas profesors Dr. Štaneks, Dr. Gerhards Vitramis no Lejassaksijas zinātnes un kultūras ministrijas un Kārļa Osecka universitātes kanclers Volfs Dītrihs Firks no Oldenburgas. Hans Jurgens Baks no Hanoveras universitātes iepazīstināja ar augstskolu atīstības plānošanu un struktūrpoliitiku Lejassaksijā, bet V. D. Firks sniedza izsmejošu ieskatu Vācijas augstskolu finansēšanā. Ar Latvijas pieredzi iepazīstināja Rīgas Tehniskās universitātes prorektors prof. Ivars Knēts.

LATVIJAS KARDIOLOGIJAS INSTITŪTS

izsludina konkursu

uz šādiem akadēmiskajiem amatēm:

1. Bioķīmijas laboratorijā:

professors	— 1 vieta
vadošais pētnieks	— 1 vieta
pētnieks	— 2 vietas
asistents	— 3 vietas

2. Arteriālo hipertensiju pētniecības laboratorijā:

professors	— 1 vieta
pētnieks	— 2 vietas
asistents	— 2 vietas

3. Klīniskās fizioloģijas laboratorijā:

professors	— 1 vieta
pētnieks	— 3 vietas
asistents	— 2 vietas

4. Sirds un asinsvadu slimību profilakses laboratorijā:

vadošais pētnieks	— 2 vietas
pētnieks	— 2 vietas
asistents	— 2 vietas

5. Sirds išēmiskās slimības pētniecības laboratorijā:

vadošais pētnieks	— 1 vieta
asistents	— 2 vietas

Dokumenti jāiesniedz Rīgā, Pilsoņu ielā 13, viena mēneša laikā kopš konkursa izsludināšanas dienas.

Tālrunis — 615094.

LATVIJAS VALSTS MEŽZINĀTNES INSTITŪTS

«SILAVA»

IZSLUDINA KONKURSU

uz akadēmiskajiem amatēm: profesors, vadošais pētnieks, pētnieks, asistents šādos mežzinātnes virzienos:

1. Meža ekoloģija un tipoloģija
2. Meža koku selekcija un ģenētika
3. Meža atjaunošana
4. Meža aizsardzība
5. Koka biomases u. c. meža materiālu pārstrāde un izmantošana
6. Meža ekonomika

Dokumenti iesniedzami LVMI «Silava» konkursa komisijai Salaspilī, Rīgas ielā 111, 310. istabā (tālr. 942549), mēneša laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

SVEICES STIPENDIJU KOMISIJA

ārzemju studentiem piedāvā
divus studiju projektus Austrumeiropas zemēm

1994./1995. mācību gadam:

I projekts

prioritātes šādās specialitātēs:

— jurisprudence, ekonomika, menedžments, pārvaldes zinātnes, politoloģija, apkārtējās vides tehnoloģija;

Tiek piedāvātas divas programmas:

— «Vispārējā augstskolu stipendiju programma»

(9 mēneši), kas paredzēta augstskolu absolventiem vai 4. kursa studentiem (vecums līdz 35 gadiem).

— «Programma jauniem Austrumeiropas profesoriem»

(3—12 mēneši), kas paredzēta augstskolu pasniedzējiem, kuri vismaz divus gadus ir strādājuši augstskolā (vecums līdz 30—45 gadiem).

II projekts

visām specialitātēm

— speciālā programma 9 mēnešu studijām jebkurā zinātnes nozarē, kas paredzēta augstskolu absolventiem vai 4. kursa studentiem (vecums līdz 35 gadiem).

Priekšnoteikumi abiem projektiem:

— pretendentiem jābūt ar augstu profesionālo sagatavotību savā specialitātē;

— pretendentiem jābūt labām vai joti labām vācu vai franču valodas zināšanām;

— pretendentiem jābūt saņēmušiem kāda Šveices augstskolas profesora piekrišanu vadīt viņa zinātnisko darbu.

Tuvāku informāciju jūs varat saņemt Latvijas Zinātnes Padomes Informācijas centrā Kalķu ielā 1, 322. telpā, tālr. 227954.

Pieteikumu pieņemšanas beigu termiņš 1993. gada 19. novembris.

Vācijas

akadēmiskās izglītības apmaiņas dienests (DAAD)

sāk pieņemt iesniegumus

1994./1995. mācību gadam

Vācijas akadēmiskās izglītības dienests (DAAD) ir augstskolu kopīgi veidota organizācija Vācijas Federatīvajā Republikā. Tās uzdevums ir veicināt augstskolu sakarus ar ārvalstīm, īpašu uzsvaru liecot uz studentu un zinātnieku apmaiņu. Arī 1994./1995. mācību gadā DAAD piedāvā daudzpusīgu atbalsta programmu, kurā ir pārstāvētas visas specjalitātes, ieskaņot mākslu un mūziku. DAAD atbalsta studentus (izņemot pirmo kursu studentus), zinātnisko grādu īpašniekiem, augstskolu pasniedzējus un zinātniekus.

Tiek piedāvātas šādas specialitātes:

augstskolu vasaras kursi ģermānistikas, kā arī citu humanitāro specialitāšu 3. kurga studentiem vai augstskolu asistentiem (minimālais vecums 19 gadi, maksimālis — 32 gadi);

semestra stipendijas ģermānistikas studentiem, kas beiguši otro kursu;

zinātniskā darba īstermiņa stipendijas (2—6 mēneši) zinātniskā grāda īpašniekiem ġermānistikā;

gada stipendijas augstskolu absolventiem visās specialitātēs (maksimālais vecums 32 gadi). Nosacījums: lai pretendents jau būtu sanāmis kāda Vācijas augstskolas pasniedzēja piekrišanu vadīt viņa zinātnisko darbu;

zinātniskais komandējums (1—3 mēneši) Latvijas zinātniekiem ar zinātnisko grādu, kuriem ir ieplānots skaidri formulēts darba un pētniecības mērķis un kuri to ir apsprieduši ar vācu partnerinstitūtu. Par vienošanos ir jāuzrāda korespondences kopijas ar vācu partneri (maksimālais vecums 47 gadi);

ārvalstu studentu grupu braucieni uz Vāciju studiju nolūkos;

Svarīgs priekšnoteikums: visiem pretendentiem ir jāuzrāda labas vai joti labas vācu valodas zināšanas.

Pieteikumu pieņemšanas beigas: 1993. gada 12. novembris.

Pretendentu iepriekšējo atlasi veiks divpusēja komisija, kas izveidota sadarbībā ar Latvijas Zinātnes padomi un Vācijas Federatīvās Republikas vēstniecību. Visiem pretendentiem ir jānokārto valodas eksāmens un sarunā ar atlases komisiju jāizklāsta un jāpamatā sava studiju mērķis. Pēc iepriekšējās atlases Latvijā DAAD galīgi izlemts par stipendiju piešķiršanu.

Tuvāku informāciju jūs varat saņemt Latvijas Republikas Zinātnes padomes Informācijas Centrā Kalķu ielā 1 (322. telpā, tālr. 227954) vai arī Vācijas Federatīvās Republikas vēstniecībā Basteja bulvārī 14 (tālr. 227270).

Par mežiem, mežzinātni, jubilejām un...

Jau no Latvijas brīvvalsts izveidošanas sākumgadiem mūsu meži aizņāz vērtēti kā viena no galvenajām valstīs un faunas bagātībām. Šīs bagātības kvalificētu aprūpi nodrošinājis Latvijas mežkopju entuziasms un mežzinātnes atzinu ieviešana. Latvijas mežzinātnei vienmēr bijis augsts vērlējums starptautiskā mērogā. Arī sociālisma un stāgnācijas gados mežu nozare nav pakļāvusies politiskās konjunktūras iespāidam, turklāt ir raksturojusies kā vislatviskākā tautas saimniecības joma.

Mežzinātnes atzinu aprobešanā un praktiskajā ieviešanā jau no 1928. gada liela loma bijusi mežu pētīšanas stacijām. Pirmā stacija, no kurās dibināšanas šogad pāriet 65 gadi, gan pastāvējusi tikai piecpadsmit gadus, tācū devusi lielu ieguldījumu Latvijas mežsaimniecības turpmākā sekmīgā attīstībā. Tās darbība bija vērsta uz 20.—30. gados aktuālajām praktiskām mežsaimniecības problēmām un tajā zinātnisko darbību sāka vairāki mežzinātnieki, kuru vārdi vēlākos gados izskanējuši pasaule (K. Melderis, R. Markus, A. Teikmanis, V. Eihe, K. Kiršteins u. c.).

Šogad jubilejas gads arī otrā-

jā mežu pētīšanas stacijai, jo 1953. gadā Vidzemes centrālās augstienes dienvidrietumu malā ar akadēmiku Arvīdu Kalniņu un mežzinātnieku Arvīdu Zviedra gādību tika izveidota Mežu pētīšanas stacija «Kalsnavā». Aizvadītos 40 gados «Kalsnavā», atzīmējot gan tiešā Zinātņu akadēmijas pakļautībā, gan Zinātnes un rāzošās apvienības «Silava» sastāvā, gan pēdējos gados — Meža ministrijas pakļautībā (pildot vienlaikus virsmežniecības funkcijas), ir nepārtraukti augusi un izveidojusi pienācīgu zinātnisko, tehnisko un sociālo bāzi. Septiņi stacijas līdzstrādnieki aizstāvējuši zinātnu kandidātu diserīcijas un viens — zinātnu doktora disertāciju. Stacija kalpojusi rietumvalstu mežkopju progresīvo risinājumu pārņemšanai un ieviešanai Latvijas mežsaimniecībā, kā arī mūsu republikas mežzinātnieku darba propagandai pasaulei, jo kafru gadu «Kalsnavā» apmeklējušas desmitiņi ārvalstu mežzinātnieki delegāciju. Tā ka kalsnaviešu veikums zināmā mērā kalpoja par republikas mežsaimniecības vizītkarti.

«Kalsnavas» mežos pakāpeniski ierīkojoti vairāki simti zināt-

niski pētīcisko un izmēģinājumu stacionāru, parauglaukumu un objektu, izveidots starptautiskas nozīmes biogeocenoloģiskais stacionārs «Vesefnieki». Stacijā nozīmīgus pētījumus veikuši daudzi Latvijas ievērojamākie mežzinātnieki — J. Gailis, A. Kundziņš, Dz. Pīrāgs, V. Rone, I. Baumanis, J. Smilga, V. Bambē (meža selekcijā un sēklkopībā), A. Zviedris, R. Sacenieks, K. Bušs, P. Zālītis (mežkopībā), St. Saliņš, M. Bušs, G. Igaunis, J. Broks (meža atjaunošanā), I. Leviņš, A. Kažemaks (meža izmantošanā) u. c.

Risināti zinātniski pētīciski un ieviešanas darba uzdevumi mežzinātnes jomās, bet īpaši — meža selekcijā un sēklkopībā, kokaugu introdukcijā un ietvarstādu rāzošanā meža atjaunošanai, mežkopībā. Nepārveļējams ir kalsnaviešu devums, apgūstot galveno meža koku sugu sējenu un potējumu izaudzēšanu polietīlena plēves seguma siltumnīcās, organizējot un vadot sēklu plantāciju ierīkošanai visā republikā un veidojot «Kalsnavā» priežu otrs pakēpes sēklu plantācijas. Loti perspektīva ir Mežzinātnes institūta izstrādātā un «Kalsnavā» apgūtā tehnoloģija selekcionētu

egles spraudenstādu apsakņošanā un to izmantošanā tīcītmēta pārīmkalks plantāciju ierīkošanai. Tuvojas nobeigumam visas republikas mežsaimniecības vajadzībām paredzētās meža koku sēklu pārstrādes fabrikas būve, notiek tajā uzstādīto Zviedrijā izgatavoto iekārtu apgūšana. Lielās plātfabrikās meža atjaunošanai visās Latvijas mālās izmantoti «Kalsnavā» ražotie priedes ietvarstādi, kas pazīstami ar «Brikas» vārdu

